

Kelet-békési
Területfejlesztési Egyesület
LEADER HACS

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2023-2027

Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület

Készítette: HACS- munkaszervezete

Jóváhagyás dátuma: 2023.09.28.

Tartalom

Rövidítések jegyzéke.....	3
Bevezetés.....	4
1. A HFS és a KAP ST kapcsolata.....	4
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése.....	7
3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	9
4. Horizontális célok.....	12
4.1 Esélyegyenlőség.....	12
4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem.....	13
5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések.....	13
6. Külső koherenciák azonosítása.....	15
7. Helyzetfeltárás.....	18
7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása.....	18
7.2 SWOT analízis.....	20
8. A stratégia beavatkozási logikája.....	23
8.1 A stratégia jövőképe.....	24
8.2 A stratégia célhierarchiája.....	24
9. Cselekvési terv.....	25
9.1 Az intézkedések leírása.....	25
9.2 Együtműködések.....	30
9.3 Kommunikációs terv.....	31
9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek.....	33
10. Monitoring és Indikátorok.....	33
10.1 Monitoring.....	36
10.2 Az indikátorok megadása.....	37
11. Indikatív pénzügyi terv.....	39
Mellékletek.....	40

Rövidítések jegyzéke

EU Európai Unió

HACS Helyi Akciócsoport

HBB Helyi Bíráló Bizottság

HF Helyi Felhívás

HFS Helyi Fejlesztési Stratégia

IH Irányító Hatóság

KAP Közös Agrárpolitika

KAP ST Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv

LEADER Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében

SWOT Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzés módszer

VP Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020

Bevezetés

2022 évben kezdődött el a 2023-2027-as Európai Unió támogatási időszakra szóló Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése a vidéki térségekben, köztük a Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület működési területén is. Az egyesület új "LEADER Helyi Akciócsoport"-ként a 2014-2020-as programozási időszakban kapcsolódott be a tervezési és lebonyolítási folyamatba. Az elkészített Helyi Fejlesztési Stratégia megfelelően reagál helyi szintű igényekre, de ugyanakkor a megyei és országos területfejlesztési tervekkel és koncepciókkal is összhangban áll.

Az akciócsoport területe a korábbi hat településről, további tizenegy település csatlakozási szándéknyilatkozatával tizenhét településre módosul. A HACS területi lehatárolását a hasonló paraméterekkel rendelkező, hasonló gazdasági helyzetben lévő szomszédos települések Gyulához és Sarkadhoz kötődő egységbe tömörülése eredményezte. Ezen kisebb, megközelítőleg azonos fejlettségi szinten álló települések megfelelő alapot képeznek a közös munkára, együtt gondolkodásra. A társult települések hasonló társadalmi, gazdasági, környezeti és kulturális problémákra kerestek megoldásokat, ezt egészíti ki Gyula, mint erősebb gazdasági pozícióban lévő település. A 2023-2027-es Európai Unió támogatási időszakában a HACS-hoz tartozó települések a következők: Gyula (kizárólag külterülettel) Elek, Kétegyháza, Lökösháza, Sarkad, Doboz, Tarhos, Biharugra, Geszt, Körösnagyharsány, Kötegyán, Méhkerék, Mezőgyán, Okány, Sarkadkeresztúr, Újszalonta, Zsadány. Ennek megfelelően a HACS területére eső indikatív forrás: **428.118.326 Ft**.

A stratégia átfogóan tartalmazza a problémák leírását, elérendő célokat, illetve a megvalósítás módját. A cél elérése érdekében fontos, hogy az Egyesület összefogja az illetékességi területén működő önkormányzatokat, civil szervezeteket, vállalkozókat, magánszemélyeket, annak érdekében, hogy fejlesztési programokat valósítson meg a vidéki életminőség javítására, továbbá a térségben felmerült gazdasági, társadalmi, szociális és egyéb szükségleteket, támogatások bevonásával elégítse ki.

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

A KONKRÉT KAP-CÉLKITŰZÉS kódja és leírása

SO8 - A foglalkoztatásnak, a növekedésnek, a nemek közötti egyenlőségnek – és többek között a nők mezőgazdasági tevékenységekben való részvételének –, a társadalmi befogadásnak és a helyi fejlesztésnek az előmozdítása a vidéki térségekben, a körforgásos biogazdaságot és a fenntartható erdészetet is beleértve.

Az EREDMÉNYMUTATÓ kódja és leírása

R.38 A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

8.1.1 Vidéken élő nők foglalkoztatási rátájának növelése

8.1.2 Vidéki mikro vállalkozások jövedelmezőségének javítása

8.3.2 Életminőséget emelő helyi lakossági szolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztése

A KAP ST „RD57_R15_LDR_77 - LEADER stratégiák elkészítése és végrehajtása” megnevezésű beavatkozása tartalmazza a LEADER támogatáshoz kapcsolódó kereteket.

Ez a beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló HACCS-ok számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACCS-ok a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgoznak ki. Az IH által jóváhagyott HFS-ben a HACCS-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACCS-ok kizárólagos feladata és felelőssége, amelyhez a beavatkozás biztosítja a szükséges pénzügyi keretet. Amennyiben egy HFS a kiválasztási kritériumok alapján nem fogadható el az IH által, az visszaküldésre kerül javítás céljából az érintett HACCS részére.

A HACCS működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett, a HACCS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása és segítése úgy, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megfelelően, továbbá a HFS közösség általi kidolgozása és megvalósítása, valamint a hálózatépítés más HACCS-okkal belföldön és a határon túl. Ennek keretében a HACCS-ok támogathatják a projektötletek pályázattá történő kidolgozását is, amennyiben a projekt megvalósítása a HFS céljaihoz illeszkedik.

A LEADER program hét alappilléreinek megvalósítása

- 1) Területalapú megközelítés: A Kelet – békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület Akciócsoport Magyarország dél-keleti határán, a Dél -alföldi régióban, Békés megye keleti részén helyezkedik el a magyar- román határszakaszon. A régió az ország legritkább településhálózatával rendelkezik, 54 városával ugyanakkor a Dél-Alföld az Észak-Alföldet követően a legvárosiasabb régiója az országnak, igazgatási, oktatási, egészségügyi, szociális területeken egyaránt. Az akciócsoportot tizenhét egymással földrajzilag összefüggő település alkotja. **A Helyi Akciócsoport területe: 1.264,65 km², a támogatásra jogosult lakónépesség: 36.030 fő.**
- 2) Alulról építkező megközelítés: A stratégia készítése során több alkalommal rendeztünk fórumokat az akciócsoport jónéhány településén, a helyi igények felmérése érdekében. Gyulán, tekintettel arra, hogy a térség húzó településének minősül, több rendezvényt, műhelymunkát tartottunk. Az egyes fórumokon természetesen a környező települések potenciális pályázói is részt vehettek. Az itt elhangzott javaslatokat szintén beépítettük a stratégiába. Mindemelllett a HACCS akcióterületéhez tartozó települések vezetőinek a véleményét is kikértük a lehetséges fejlesztési irányokkal kapcsolatban.
- 3) Innovativitás: A fórumok, műhelymunkák alkalmával a résztvevők projektgyűjtő adatlapokon nyújtották be elképzeléseiket, melyek beépítésre kerültek a stratégiába. Az így megszületett eredményeket figyelembe véve a tervezési csoport „véglegesítette” a célrendszert, meghatározásra kerültek az egyes beavatkozási területek, a lehetséges pályázók köre, a támogatási intenzitás, az indikátor értékek, a helyi igényeknek és adottságoknak megfelelően. A munkacsoport bevonta az egyes szakterületekhez tartozó szakembereket is a tervezési folyamatba.

4) Integrált megközelítés:

Az érintett potenciális pályázók bevonásával a valós és megoldandó szükségletekre ad megoldást, így a Helyi Fejlesztési Stratégia megfelelően reagál helyi szintű igényekre, de ugyanakkor a megyei és országos területfejlesztési tervekkel és koncepciókkal is összhangban áll. Az előkészítés során begyűjtött projektötletek és projekt adatlapok az összes lehetséges pályázói szférát érintették, így az önkormányzati, vállalkozói és civil szférát is, tehát szerteágazó, alapos, valamennyi térségi szereplőtől származó elképzelések kerültek feldolgozásra. A begyűjtött adatok, észrevételek, javaslatok beépítésre kerültek a Helyi Fejlesztési Stratégiába.

5) Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: A tervezés folyamatát és a stratégia megalkotását a munkaszervezet koordinálta, és szervezte. A fórumok, szakmai egyeztetések alkalmával a felkért szakértők moderálták a beszélgetéseket, készítették az összefoglalókat, a további szereplők (gazdasági szereplők, civil szervezetek, önkormányzatok, magánszemélyek) véleményező és javaslattevő szerepet láttak el.

A tervezés folyamán az átláthatóság és a párbeszéd érdekében az alábbi csatornákat használtuk:

- fórumok
- személyes kapcsolattartás
- projektötlet adatlapok

6) Hálózatépítés, együttműködés: A Helyi Fejlesztési Stratégia intézkedései alapvetően a helyi igényekre épülnek, ezeket veszik figyelembe, viszont nem szabad figyelmen kívül hagyni az olyan célokat, melyek nagyobb léptékű megvalósítása térségen kívüli települések fejlődését is szolgálhatják, így célszerű azokat a fejlesztéseket kiterjeszteni együttműködés keretében más térségekre is. Térségek közötti együttműködés keretében két területen van jelentősége az együttműködésnek, egyik terület a turizmusfejlesztés, másik terület pedig a helyi termékek népszerűsítése. Együttműködés keretében elérendő cél a térség természeti adottságaira épülő turizmusfejlesztés, a természeti értékek megőrzése és bemutatása, a két térségi folyóra épülő turizmusfejlesztés, mely a folyók mentén nagy területeket foglal magába, több térségre, országhatáron túlra is kiterjed. Elérendő további cél a helyi termékek népszerűsítése a HACS illetékességi területén kívül, a kölcsönös, más térségekre is kiterjedő értékesítési csatornák kialakítása. A fenti célok kapcsolódnak a Helyi Fejlesztési Stratégia összes specifikus céljához. Az együttműködési projektek elsődleges célja a helyi igényeken túlmutató térségfejlesztés, melyet önmagában egy-egy HACS nem képes végrehajtani, illetve a fenti tématerületek olyan fejlesztési területek, melyek illetékességi-, járás-, vagy egyéb határokon túlmutató, mesterséges határokkal nem zárható, így célszerű egységesen, együttműködésben kezelni. A térség egyik erőssége a sokszínű természeti környezet, így lehetőség van a turisztikai értékekre épülő fejlesztések megvalósítása, melyekkel komplex fejlesztéseket lehet végrehajtani térségek erősségeinek összekapcsolásával.

7) Helyi partnerség(ek), HACS-ok helyi szintű szerepvállalása: A vidékfejlesztés olyan társadalmi kérdés, mely mögött komplex problémák és feladatok állnak. Önmagában a munkaszervezet nem tudna eredményeket elérni a HACS területén, szükséges a helyi együtt gondolkodás, partnerség. Így a térség önkormányzatai, vállalkozások, valamint civil szervezetek képviselőivel együttműködve hatékonyan dolgozunk térségünk közösségi céljai elérése érdekében.

Irányadó jogszabályok:

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/1060 RENDELETE az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízümpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/2115 RENDELETE a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

A tervezési folyamat – tekintettel az együttműködési előzményekre – a felhívás megjelenésekor már operatív fázisába váltott. A korábbi együttműködések már megalapozták a mostani Közösség létrehozását, már korábban is készültek a mostani tervezés előzményeinek tekinthető anyagok, történtek igényfelmérések, azaz a felhívások megjelenése nem érte készületlenül a munkaszervezetet. A stratégia előkészítése a 2022. évben kezdődött. A tervezés szakmai feladatait a HACS munkaszervezete, a települések vezetői, valamint a vállalkozói, illetve civil szféra képviselőiből álló munkacsoport végezte. A munkaszervezet előkészítette és vezényelte a tervezési folyamatot. Az érintett potenciális pályázók bevonásával a valós és megoldandó szükségletekre ad megoldást, így a Helyi Fejlesztési Stratégia megfelelően reagál helyi szintű igényekre, de ugyanakkor a megyei és országos területfejlesztési tervekkel és koncepciókkal is összhangban áll. Az előkészítés során begyűjtött projektötletek és projekt adatlapok az összes lehetséges pályázói szférát érintették, így az önkormányzati, vállalkozói, civil szférát is, tehát szerteágazó, alapos, valamennyi térségi szereplőtől származó elképzelések kerültek feldolgozásra. A begyűjtött adatok, észrevételek, javaslatok beépítésre kerültek a Helyi Fejlesztési Stratégiába.

Tekintettel arra, hogy a megvalósítás a HACS egész területére és lakosságára vonatkozik, így a tervezés átláthatósága alapvető cél, valamint a készítés során a teljes körű társadalmasítás elengedhetetlen. A kidolgozott stratégia munkaverzióját a munkaszervezet véleményezni fogja, valamint fórumot is tart a Stratégia megismertetésére. A HFS készítéshez az adatlapok a munkaszervezet honlapján kerültek közzétételre, valamint elektronikus formában megküldésre került a települések vezetői számára, azzal a kéréssel, hogy az adatbázisukban nyilvántartott helyi szereplők számára továbbjuttatni szíveskedjenek.

Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési folyamata

A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési folyamatának átláthatóságára az előkészítésen túlmenően a stratégia kidolgozásának teljes folyamatában átlátható és nyílt volt, melyet több eszközzel is biztosítottunk.

A teljes Helyi Fejlesztési Stratégia készítési folyamat során biztosítottuk a nyilvánosságot. A szakmai egyeztetésekhez, fórumokhoz bárki csatlakozhatott, fejlesztési, -beruházási elképzeléseivel támogathatta a HFS készítés folyamatát. A dokumentum közzétételét követően egy hétig lehetősége volt a HACS településeinek, civil szervezeteinek, vállalkozásainak arra, hogy megtegyék észrevételeiket a tervezettel kapcsolatban. A tervezés folyamatát és a stratégia megalkotását a Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület munkaszervezete koordinálta, és szervezte. A fórumok, műhelymunkák alkalmával feljegyzések, jelenléti ívek, fotók, szakmai összefoglalók készültek. A tervezés megkezdésekor széleskörű tájékoztatás történt, egyrészt a civil csatornákon, másrészt az önkormányzat információs és kommunikációs rendszerein keresztül. Az egyeztetések nyitottak voltak, több civil szervezet is közgyűlési témaként tárgyalta, azaz nemcsak a szervezetek tisztségviselői szintjén, de a tagok, illetve ezen keresztül a helyi lakosság felé is biztosított volt az átláthatóság.

A tervezés folyamán az átláthatóság és a párbeszéd érdekében az alábbi csatornákat használtuk:

Fórumok: Az érintettek megszólítása és a közös munka a létrehozás, a regisztráció, a tervezés, a tervezés összegzése, végső formába öntése, a stratégia véglegesítése, illetve a tervezett megvalósítás teljes időtartama alatt folyamatos, aktív, kezdeményező volt. A munkacsoport tagjai elkötelezték a széleskörű, demokratikus, a lehető legszélesebb társadalmi támogatottságú munka iránt, ennek megfelelően végezték feladatukat. Természetesen a folyamat kulcsfontosságú pontjain még inkább koncentrált a kommunikációs tevékenység, hiszen a helyzetelemzés, a jövőkép, a cél-hierarchia, illetve a forrás-allokáció fázisában kiemelkedően fontos a közös álláspont kialakítása, az optimális döntések meghozatala. A bevonás alkalmazott eszközei közé sorolhatóak elsőként a fórumok, műhelymunkák, melyek a HACS aktuális tervezési területének minden település, minden szférájának bevonásával történt. Az esélyegyenlőség A HFS tervezésekor kiemelt szempont, az esélytudatosság kifejezése, a helyi szintű kapacitásfejlesztés, a vidéki szereplők bevonása, aktivizálása közösségi akciók, szemléletformálás, amely magában foglalja az esélyegyenlőség, a társadalmi befogadás és a hátrányos helyzetű csoportok bevonásával a szegénység elleni küzdelem témájú érzékenyítést, kapacitásfejlesztést. A dokumentum nem közvetít szegregációt, valamint törekszik csökkenteni az egyes csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket. Kiemelt fontosságú a megkülönböztetés mentes kiválasztási rendszer

Személyes kapcsolattartás: Az ágazatköziség elveinek maximális betartásával, személyes kapcsolattartás keretében munkaszervezet irodájában, előre meghatározott nyitvatartási időben biztosította az egyesület a nyilvánosságot a Helyi Fejlesztési Stratégia összeállításánál.

Projektadatlapok: Az elkészült projektgyűjtő adatlapot széles körben volt hozzáférhető, illetve elektronikus és papíralapú formátumban is eljuttattuk a szervezetekhez, cégekhez, önkormányzatokhoz. Nagyon sok, és nagyon szerteágazó visszajelzést kaptunk, hasznos, innovatív, tényleges szükségleteken alapuló projektterv, projekt-leírás jutott vissza hozzánk, így hatékonyak és eredményesnek minősíthető a projektgenerálási, illetve a projekt-gyűjtő munka. Az elkészített projektadatlapok visszaküldésével a térségi szereplők nagyban segítették a tervezési munkát, valamint a stratégia elkészítését. A projektadatlapok részben e-mail útján, részben pedig a fórumok és konzultációk alkalmával kerültek vissza az egyesülethez. A stratégia-alkotás alapja a közös gondolkodás, közös tervezés, a közös célok meghatározása, az igények integrálása volt, így természetesen a stratégia leginkább „csak” az érintettek és bevontak igényeinek, javaslatainak

összegzése, melyhez a munkacsoport szakemberei hozzátették operatív, gyakorlati tudásukat, tapasztalataikat, illetve végleges formába öntötték ezt a közös anyagot.

Honlap: Az egyesület által létrehozott és üzemeltetett portálon értesülhetnek az érintettek a stratégiaalkotás aktuális állásról, szervezett fórumok időpontjairól és helyszíneiről. Az egyesület honlapja a www.napkorleader.hu honlapcímen érhető el.

	Helyszín	Dátum	Témák	Részt vevők száma
Fórumok	Lőkősháza	2022.11.24.	HFS előkészületei-tervezés folyamata	22 fő

Munkacsoporti/ Tervezői ülések, megbeszélések	Doboz	2022.11.04.	HFS -projektötletek	11 fő
	Elek	2022.11.08.	HFS-projektötletek	4fő
	Sarkad	2022.11.23.	HFS-projektötletek	5fő
	Lőkősháza	2022.11.24.	HFS-projektötletek	20 fő
	Gyula	2022.12.02	HFS-projektötletek	8fő
	Gyula	2023.01.03	HFS-projektötletek	6fő

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

A KAP ST-ben foglaltak szerint - folytatva a 2014-2020-as programozási időszak gyakorlatát - a LEADER beavatkozás területi hatálya lefedi az ország összes vidékinek minősülő települését. A HFS-sel lefedni kívánt terület lakosság száma minimum 10 ezer fő és maximum 150 ezer fő lehet, és egy település csak egy HACS-hoz tartozhat.

a) A lefedni kívánt települések mérhető jellemzői, összefoglaló adatai (pl. területméret, lakosság szám).

A Kelet – békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület Akciócsoport Magyarország dél-keleti határán, Békés megye keleti részén helyezkedik el a magyar- román határszakaszon. A régió az ország legtrikább településhálózatával rendelkezik, 54 városával. A Dél-Alföld az Észak-Alföldet követően a legvárosiasabb régiója az országnak, igazgatási, oktatási, egészségügyi, szociális területeken egyaránt. Az akciócsoportot tizenhét egymással földrajzilag összefüggő település alkotja. A HACS- hoz tartozó települések a következők: Gyula (kizárólag külterülettel) Elek, Kétegyháza, Lökösháza, Sarkad, Doboz, Tarhos, Biharugra, Geszt, Körösnagyharsány, Kötegyán, Méhkerék, Mezőgyán, Okány, Sarkadkeresztúr, Újszalonta, Zsadány. Az akciócsoport területén lévő települések közül Gyula kizárólag külterületi fejlesztésekkel vehetnek részt a pályázatokon, a további 16 település teljes területtel jogosult. A Helyi Akciócsoport területe: 1264,65 km².

A támogatásra jogosult lakónépesség: 36.030 fő. A stratégiakészítés folyamatában a rendelkezésre álló adatok alapján a népességszám tekintetében állandó csökkenés figyelhető meg. Az utóbbi 15 évben sajnos a természetes szaporodás minden évben negatív volt, mely a lakónépesség fogyását jelenti. Ezt fokozza a lakosság természetes fogyása is, valamint hozzáadódik az állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők és az akciócsoport területéről másik közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők számának különbözete. Megállapítható sajnos, hogy az akciócsoport lakossága folyamatosan csökken. A folyamatos népességcsökkenés oka összetett, melynek egyik lehetséges oka a fiatalabb korosztály nagyobb fokú elvándorlása, mely réteg, továbbá azok gyermekei később hiányoznak a különféle oktatási, nevelési rendszerekből, majd később a munkaerőpiacról. Ennek is köszönhetően jutottunk el oda, hogy mára a megye több településén komoly munkaerőhiány lépett fel, a szakemberek, magasabban képzett szakemberek „idecsábításához” szükséges bérek, illetve fizetések pedig sok esetben az ország nyugati vagy fővárosi iparilag gazdaságilag fejlett régióhoz képest sokszoros versenyhátrányban vannak és mivel a fentiekben említett országrészek a helyi bérek sokszorosát tudják kifizetni a vállalkozások, ezért aki életkorából, egzisztenciájából fakadóan teheti, az az anyagilag biztosabb megélhetést nyújtó térségek felé vándorol. A népességcsökkenés másik lehetséges oka a halálozási ráta születési rátánál való magasabb aránya. Akcióterületünk térsége a megye egészéhez képest is hátrányban van, mindamelllett, hogy az összkép, az intézményi és gazdasági környezet, a közlekedési infrastruktúra az utóbbi években a jónéhány térségünkben megvalósult ipari és infrastrukturális fejlesztéseknek köszönhetően jelentősen javult. Társégünkre komoly gazdasági vonzerőt gyakorolhatna Románia Schengeni csatlakozása, mely megnyitná a lehetőséget térségünk keleti részének „megnyitására” a jelenleg ideiglenes határátkelők folyamatos nyitvatartásával. Ezzel jelentősen javulhatna a térség megközelíthetősége, idegenforgalma és átjárhatósága is. Jelentős lépés lenne a 47-es számú főút fejlesztése, melynek tervezési fázisa elindult, a lehetséges nyomvonalak egyeztetése már kezdetét vette. Fő fejlesztési irányokat jelenthet az önellátást biztosító mezőgazdaság, a rendszerváltás után leépülő élelmiszeripar, a térség természeti és épített értékeit feltáró és bemutató turizmus fejlesztése is. Mindezek nagyban növelnék a térség népességmegtartó erejének hatékonyságát is.

HACS Település lista, lakosságszám:

Sorszám	Település neve	2022. január 1. napján a KSH adatok szerinti lakosságszám	Megyei hovatartozás	Járási hovatartozás
1.	Gyula/ külterület	1722	Békés	Gyulai
2.	Lőkősháza	1543	Békés	Gyulai
3.	Elek	4373	Békés	Gyulai
4.	Kétegyháza	3184	Békés	Gyulai
5.	Sarkad	9248	Békés	Sarkadi
6.	Doboz	3952	Békés	Békéscsabai
7.	Tarhos	744	Békés	Békési
8.	Biharugra	817	Békés	Sarkadi
9.	Geszt	680	Békés	Sarkadi
10.	Körösnagyharsány	415	Békés	Sarkadi
11.	Kötegyán	1249	Békés	Sarkadi
12.	Méhkerék	1943	Békés	Sarkadi
13.	Mezőgyán	854	Békés	Sarkadi
14.	Okány	2213	Békés	Sarkadi
15.	Sarkadkeresztúr	1381	Békés	Sarkadi
16.	Újszalonta	91	Békés	Sarkadi
17.	Zsadány	1621	Békés	Sarkadi

<https://www.ksh.hu/apps/hntr.main>

b) Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek, összefogások.

Nem valósult meg ilyen intézkedés a VP időszak alatt.

Projekt rövid összefoglalója	Részt vevő tagok	Megítélt támogatási összeg	Megvalósítás állapota

c) Személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást elérhetővé tevő központ(ok) stb.

A Munkaszervezet irodája Gyulán, a Béke sgt. 67 sz. alatt található. Munkatársai aktivizálják, motiválják a helyi szereplőket, folyamatosan tartják a kapcsolatot a pályázó szervezetekkel, segítik azok fejlesztési elképzeléseit, hozzájárulva így a térségben fennálló gazdasági, társadalmi és szociális problémák megoldásához. A Munkaszervezet humán erőforrása illeszkedik a HACS település és lakosságszámához, projektötletek számához, ezáltal biztosított a megvalósításához és a végrehajtáshoz kapcsolódó koordinációs, kommunikációs és adminisztrációs feladatok biztonságos ellátása. A munkaszervezet munkáját önkéntesek segítik, akik saját településükön információvivő és hozó szerepet töltenek be, valamint koordinálják a HFS megvalósulását.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

A HFS tervezésekor kiemelt szempont az esélytudatosság kifejezése, a helyi szintű kapacitásfejlesztés, a vidéki szereplők bevonása, aktivizálása közösségi akciók, szemléletformálás, amely magában foglalja az esélyegyenlőség, a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem témájú érzékenyítést, kapacitásfejlesztést.

A dokumentum nem közvetít szegregációt, valamint törekszik csökkenteni az egyes csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

Kiemelt fontosságú a megkülönböztetés mentes kiválasztási rendszer: a HACS döntéshozó testületében (amely alatt a Helyi Bíráló Bizottságot értendő) legalább egy nő és legalább egy fiatal személy (legfeljebb 41. életévét még be nem töltött személy) szerepel.

Az EU alapelveinek mentén egyaránt biztosítani kell mindenki számára a minőségi, fenntartható és megfizethető szolgáltatásokhoz való egyenlő és időben történő hozzáférést, különös tekintettel, a fogyatékkal élőkre, a gyermekekre és a hátrányos helyzetű csoportokra.

A Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása és megvalósítása során kiemelt cél és elvi alapfeltevés volt az esélyegyenlőség megteremtése. Az esélyegyenlőség biztosítása egyrészt a szférák szintjén valósult meg, tehát valamennyi szféra (köz-, vállalkozói-, civilszféra) számára biztosított volt a hozzáférés. Betartandó szempont és elv volt az egyenlő bánásmód érvényesítése, az egyenlő hozzáférés biztosítása, a diszkriminációmentesség és a szegregációmentesség kialakítása. A LEADER HACS, az intézkedések részletes megfogalmazásakor tekintettel volt arra, hogy minden szféra érdekei képviselve legyenek, továbbá minden szféra számára fejlesztési lehetőségeket biztosítson a Stratégia, így biztosítva az esélyegyenlőséget. A stratégia összeállítása során a fejlesztési célokkal megteremtettük a szférák fejlesztési lehetőségei között azt az **egészséges és a térség fejlődését elősegítő egyensúlyt, amely hozzájárul a térségben tapasztalható negatív tendenciák** enyhítéséhez, azok orvoslásához, illetve a fejlesztési kiugrási pontok erősítéséhez. A stratégia tervezésekor az esélyegyenlőség, illetve a teljes

nyilvánosság biztosítása érdekében több kommunikációs (elektronikus levelek, fogadóóra, kérdőívek, fórum, személyes interjúk stb.) eszközt is alkalmaztunk a népszerűsítéséhez, a stratégia megalkotásába történő bevonás céljából.

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület a stratégia megalkotásánál kiemelt figyelmet fordít a környezeti fenntarthatóság szempontjainak szem előtt tartására. Ennek megfelelően a stratégia megvalósítása során előnyt élveznek a megújuló energiaforrást alkalmazó fejlesztések, mivel ezek hozzájárulnak az EU2020 klímaváltozást érintő céljaihoz is. Nem infrastrukturális projektek esetében támogatandók a szemléletformálásra irányuló programok, melyek a környezeti fenntarthatósághoz kapcsolódnak.

A projektek megvalósítását követően, a fenntartási időszakban nem kerül előírásra külön erre vonatkozólag számszerűsíthető mutató.

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

- **Eredményes intézkedések:** HACs működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.
A HACs által megjelentetett felhívások közül az alábbi táblázatban feltüntetett négy felhívás bizonyult sikeres felhívásnak. Minden felhívásra 100% feletti mértékű volt a kötelezettség vállalás. A felhívások sikerességét a visszajelzések alapján a folyamatos népszerűsítések, a felhívásokban rögzített, széles körben megvalósítható tevékenységek, valamint a magas támogatási intenzitás eredményezte.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Települési Önkormányzatok infrastrukturális fejlesztései, szálláshelyhez nem köthető turisztikai szolgáltatások fejlesztése, turizmusfejlesztés	VP6-19.2.1-65-8-2.1-17	5	5	51.586.641	119%
Civil szervezetek szakmai programjának és infrastrukturális fejlesztéseinek támogatása	VP6-19.2.1-65-8-3.8-17	25	20	44.574.077	122%

Szolgáltatások fejlesztése, beruházások támogatása	VP6-19.2.1-65-8-4.1-20	35	24	66.420.811	121%
Helyi fejlesztések támogatása	VP6-19.2.1-65-8.5-21	41	31	121.710.944	115%

- Továbbfejlesztendő intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Továbbfejlesztendő intézkedés egy, az alábbi táblázatban rögzített felhívás esetében mutatkozott a 2016-2020 programozási időszakban. Az eredmény az ügyfél visszajelzések alapján a 2019 év végén megjelenő covid helyzetnek tudható be. A felhívás 2017 év második felében került kiírásra és a támogatási kérelmek folyamatosan érkeztek a covid megjelenéséig. A kialakult veszélyhelyzet sok vállalkozás számára bizonytalan jövőképet mutatott, így a fejlesztési beruházások leálltak. A veszélyhelyzet enyhülésével, elmúlásával a korábbi felhívásban rögzített támogatási intenzitás mértékének növelésével került új felhívás keretében meghirdetésre, mely sikert eredményezett és a felhívás lezárásának utolsó napjáig érkeztek be támogatási kérelmek.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Vállalkozások fejlesztése, fejlesztési beruházások támogatása	VP6-19.2.1-65-8.1-17	10	7	31.622.227	88%

- Eredménytelen intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

A programozási időszakban nem volt eredménytelen intézkedése az akciócsoportnak.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke

6. Külső koherenciák azonosítása

A tevékenységszintű lehatárolás alapjai:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

A támogatáspolitikai programok koordinációjának két alapvető eleme a lehatárolások meghatározása (a potenciálisan átfedő területek kettős finanszírozásának elkerülése érdekében) és a beavatkozások közti lehetséges szinergiák (egymást erősítő hatások) tudatos tervezése.

A HFS elsősorban a tevékenység, másod sorban pedig a projektszintű lehatárolásokat részesíti előnyben annak érdekében, hogy ne a programszinten rögzített és így nehezen módosítható, rugalmatlan feltételek határozzák meg egyes felhívások és projektek támogathatóságát, csökkentve annak kockázatát, hogy célcsoportok, fejlesztési igények maradnak finanszírozás nélkül a rugalmatlan szabályok miatt.

Tekintettel arra, hogy a LEADER Programon keresztül támogathatók olyan projektek, amelyek a léptékük, vagy a tevékenységi körük miatt máshonnan nem juthatnak fejlesztési forrásokhoz, viszonylag kisebb komplementer halmaz értelmezhető az átfedések tekintetében.

KEHOP Plusz

A KEHOP Plusz többek között vízgazdálkodással és katasztrófakockázat-csökkentéssel, környezet- és természetvédelemmel, megújuló energiagazdasággal, klímasemlegességre való igazságos átállással, továbbá körforgásos gazdasági átállással foglalkozik.

A természetvédelemmel összefüggő beruházások esetében a KAP Stratégiai Terv elsősorban mezőgazdasági területekre, míg a KEHOP Plusz természetvédelmi területekre koncentrál, ahol például a Natura 2000 területek között lehetne átfedés, mely azonban projektszinten kezelhető.

TOP Plusz

A program Magyarország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának számító Budapest területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevésbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére. Elsősorban helyi önkormányzati fejlesztéseket támogat, fejlesztési tematikája ennek kapcsán kiterjed a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés és -bővítés, valamint a népességmegtartás és családvédelem térségi és helyi feltételeinek biztosítására, így a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a helyi turizmusra, a települési infrastruktúra, településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére.

A korábbi szabályozás, mely szerint 10.000 fő feletti településeket a TOP, 10.000 fő alatti településeket a VP keretében támogatnak a programok, jelenleg nem része a szabályozásnak. A TOP Plusz és a KAP Stratégiai Terv is támogatja a vidéki térségeket. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a két forrás összehangolásával az egyes projektek egymás hatását megsokszorozva, a teljes értéklánc mentén biztosított lehessen a fejlesztések finanszírozása. A szinergia lehetőségek hatékonyabb kihasználása érdekében koordinációs mechanizmust működtetünk a két program között, miszerint a vidékfejlesztési beavatkozások esetében a szinergia helyi szintű megvalósításáért felelős szervezetek, a LEADER HFS-ek felülvizsgálata során vizsgálatra kerül az érintett megye Integrált Területi Programja.

A KAP Stratégiai Terv és a TOP Plusz program közötti lehatárolás

A KAP ST és a TOP közötti lehatárolást megkönnyíti, hogy két program időbeli csúszása miatt a TOP Plusz pályázatok legtöbb esetben jóval előbb megjelennek, mint a KAP kiírások, így ritkán fordulhat elő, hogy két kiírás egyszerre, vagy közel egymáshoz nyílik meg.

EFOP Plusz

Az EFOP Plusz prioritások lefedik a köznevelési, az egészségügyi, a társadalmi felzárkózási, szociális, család- és ifjúságügyi, társadalmi innovációs, valamint leginkább rászoruló személyeket támogató intézkedéseket.

Az EFOP Plusz társadalmi felzárkózási prioritási tengelyén, tervezetten a termelő-műhelyek kerülnek támogatásra, míg a KAP Stratégiai Terv keretében a társadalmi vállalkozások fejlesztésére allokálnak forrást. A jelenlegi tervek alapján a termelőműhelyeket bármilyen szektorhoz kötődően létre lehet hozni, akár mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódóan is, továbbá az intézkedésben a támogatást igénylők között - szektorokra vonatkozó korlátozás nélkül - megjelennek a nonprofit gazdasági társaságok, valamint civil szervezetek is.

GINOP Plusz

GINOP Plusz elősegíti, összhangban a vonatkozó uniós stratégiákkal a magyar vállalkozások technológiaváltásához, digitalizációs és innovációs képességeinek megerősítését, valamint hozzájárul a munkavállalók képzéséhez, termelékenységük és hozzáadott értékük növelése érdekében.

A Partnerségi Megállapodás alapján a vállalkozásfejlesztést a GINOP Plusz támogatja. 2020-tól a GINOP hagyományos vállalkozásfejlesztési támogatásaiban az élelmiszeripari vállalkozások kizárásra kerültek, ezek 2021-2022-ben a VP-ből, 2023-2027-ben pedig a KAP Stratégiai Tervből kaphatnak támogatást.

DIMOP Plusz

A DIMOP Plusz egységes szolgáltatási rétegeken keresztül, adatintenzív megközelítésben járul hozzá az egyes szakpolitikai feladatok digitalizációs beruházásaihoz és ilyen módon átfogó megoldásokat támogat, amelyek egy-egy ágazati célkitűzés megvalósulása mellett egységesen támogatják a digitális transzformáció folyamatát. A DIMOP Plusz jellemzően országos léptékű beruházásokra fókuszál és elsősorban nem mezőgazdasági / vidékfejlesztési témájú fejlesztések végrehajtását tervezi, mégis több szinergia lehetőség azonosítható a két program között. Releváns: a DIMOP Plusz pluszponttal támogatja azokat a fejlesztéseket, amelyek egy, a KAP Stratégiai Terv által finanszírozott okosfalusi stratégiával vannak összhangban.

IKOP Plusz

Az IKOP Plusz felelős a magyarországi közlekedési helyzet fejlesztéséért, ami magába foglalja a kötöttpályás, közúti, kerékpárúti és kikötői beruházásokat. Az IKOP Plusz fejleszteni fogja a vidék elérhetőségét is biztosító közlekedési hálózatokat.

Magyar Falu Program (MFP)

A Magyar Falu Program (MFP) a településhálózat több mint 90 százalékát, és a népesség mintegy harmadát adó, 5000 főnél nem nagyobb lakosságszámú kisvárosok és községek fejlesztését támogatja a következő területeken: vidéki szolgáltatások és infrastruktúra fejlesztése, vidéki civil közösségek támogatása, kistelepülésen élők lakhatási feltételeinek javítása, alsóbbrendű úthálózat fejlesztése hazai forrásból, valamint falusi mikrovállalkozások támogatása uniós (GINOP Plusz-1.2.2-22) forrásból.

A nagymértékű átfedési lehetőségek okán alkalmazzuk a projektszintű lehatárolásokat.

Vármegyei Integrált Területi Programok

A „Békés Megye Területfejlesztési Programja 2021-2027” című dokumentum stratégiai program- és operatív program fejezetei a Területfejlesztési Konceptióban rögzített hosszú- és középtávú célrendszerre építve határozzák meg Békés megye 2021-2027-es időszakra vonatkozó fejlesztési prioritásait. Az öt prioritás részletes tartalmának meghatározása az egyes intézkedésekhez kapcsolódva a potenciális kedvezményezett kör, a releváns indikátorok és az előzetes forráskeret definiálását is jelenti, továbbá a prioritásonként – igény alapú – forrásallokáció mellett megtörténik a program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása is. Békés Megye Területfejlesztési Programja a teljes tervezés elvét követve nem csupán az ágazati típusú operatív programokból finanszírozható fejlesztéseket, de a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz), a hazai fejlesztési programokhoz, továbbá az esetleges nemzetközi együttműködésekhez illeszkedő beruházási elképzeléseket is rögzíti. Békés Megye Integrált Területi Programja (ITP) fókuszában ugyanakkor kizárólag a TOP Plusz keretében megvalósuló fejlesztések állnak. Az alábbiakban röviden bemutatjuk Békés megye fejlesztési célrendszerét, és az ezekhez kapcsolódó prioritásokat. A stratégiai célok és prioritások kapcsolódását, valamint ezek illeszkedését a TOP Plusz egyes intézkedéseire vizuálisan is szemléltetjük. Ezt követően táblázatos formában külön részletezzük a megyei prioritások intézkedései, és az ITP kapcsán releváns TOP Plusz tématerületek közötti összefüggéseket, kiemelve a megyei hiányterületeket. Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója a – helyzetelemzés, valamint az erre épülő helyzetértékelés és SWOT elemzés alapján – a következők szerint rögzíti a megye hosszú távú jövőképét: Békés megye agrárhagyományainak megőrzése mellett a kiegyensúlyozott térségfejlesztésre alapozó, a helyben élők számára magas színvonalú életkörülményeket biztosító, nemzetközileg is versenyképes mintatársaság. A jövőkép elérését két átfogó cél és három tematikus stratégiai, vagy specifikus- és egy területi cél szolgálja, melyek teljesüléséhez 5 megyei prioritás intézkedései biztosítják a komplex eszközrendszert. Békés megye hosszabb távú jövőképét a „Békés megye népességmegtartó és népességvonzó képességének növelése a társadalmi adottságok, valamint a települési és környezeti feltételek javítása révén”, valamint az „A foglalkoztatás javítása Békés megyében, a gazdaság dinamizálásához szükséges komplex feltételrendszer megteremtésével” átfogó célok támogatják. Míg előbbi az életkörülmények fizikai hátterének javítására fókuszál, addig utóbbi összetett eszközrendszerével a foglalkoztatási helyzet javításához, a térség szélesebb értelemben vett gazdasági infrastruktúrájának továbbfejlesztéséhez járul hozzá. Az átfogó célok teljesüléséhez a gazdaságfejlesztésre („Fenntartható, a megye jövedelemtermelő képességét javító horizontális gazdaságfejlesztés), a körforgásos gazdaságra való átállásra és a környezeti infrastruktúra megújítására („A környezeti infrastruktúra átfogó, területileg kiegyensúlyozott fejlesztése”), továbbá a lakosság által igénybe vett szolgáltatások minőségének javítására („A minőségi szolgáltatások elérhetőségének fejlesztése”) fókuszáló tematikus célok járulnak hozzá. Ezekhez egy, a megyei perifériák felzárkóztatását segítő területi célkitűzés kapcsolódik („Társadalmi és gazdasági kohézió erősítése a komplex programmal fejlesztendő járásokban (KLH)”.)

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

- Térszerkezeti adottságok: a nagyváros közelsége, potenciális fejlesztési centrumok, aprófalvak stb.

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület által lefedett helyi akciócsoport – földrajzilag összefüggő - területe 1264,65 km². Az akcióterületen található települések négy Békés vármegyei járásnak a települései. A *Gyulai járásból* Elek, Gyula, Kétegyháza, Lőkősháza, a *Sarkadi járásból* Biharugra, Geszt, Körösnagyharsány, Kötegyán, Méhkerék, Mezőgyán, Okány, Sarkad, Sarkadkeresztúr, Újszalonta, Zsadány), a *Békéscsabai járásból* Doboz, továbbá a *Békési járásból* pedig Tarhos települések tartoznak HACS-akcióterületünkhöz. A fentiekben felsorolt települések közül két járásközpont is akcióterületünk része, Gyula, illetve Sarkad, mely járási központ, a hozzá tartozó településekkel LHH-s helyzetű járasok (korábban kistérségek) kategóriájába tartozik. Az akcióterületen 3 városi rangba sorolt, 14 település viszont a falusi településtípusba tartozik. A térség központja egyértelműen Gyula, amely korábbi megyeszékhelyi rangjából adódóan számos vármegyei illetékességű intézmény központja maradt mind a mai napig. A térségben található úthálózat állapota változó, számos összekötőút, négyszámjegyű út, főút megújult az utóbbi években, mindamelllett, hogy számos szakasz felújítása még várat magára. A települések közötti buszközlekedés jónak mondható, mindamelllett, hogy a vasúti hálózat szinte a teljes térséget behálózza, biztosítva ezzel a kistelepüléseken élő lakosság eljutását a magasabb szintű szolgáltató központokba.

- Környezeti adottságok: természeti erőforrások, táji értékek, termőhelyi- és vízgazdálkodási adottságok, épített környezet értékei, környezeti problémák stb.

A térség felszíni és felszínalatti vizekben egyaránt gazdag. Felszíni vízhálózat esetében meg kell említenünk a Fekete-, Fehér-, és kettős Körösöket, de ezek mellett kisebb tavak, holtágak is találhatóak a térségben. A felszíni vizek, azok horgászati, aktív és vízi-turisztikai hasznosítása kiválóan illeszkednek a térség turisztikai kínálatába. Felszín alatti vizek tekintetében Gyulán országos jelentőségű termásvíz található. A turisztikában a vizek jelentős értéket képviselnek, az erre épülő turizmus is jelentős, de folyamatos fejlesztése elengedhetetlen. Az értékes természeti adottságok (pl.: Mályvádi-erdő, Biharugra tájvédelmi körzete, a területen található védett és megőrzendő kunhalmok), az épített kulturális örökségeink széles tárháza (pl.: Geszt, Tisza-kastély) a gazdag vad és madárvilág, a térségünkbe vadászat céljából érkező vendégek további kiaknázandó lehetőségeket rejtnek magukban. Óriási értéket képviselnek azok az utóbbi években kiépített kerékpárút hálózatok, amelyeken keresztül szinte a teljes térség feltárható és megismerhető. Ez a lehetőség, illetve adottság még számos értékes, kiaknázatlan potenciált hordoz magában.

A térség, mint már fentebb leírtuk az ország délkeleti részén található, alapvetően turizmus és szolgáltatás orientáltságú. Az illetékességi területünkhöz tartozó, a települések számottevő iparral nem rendelkeznek, jellemzőek rájuk a mikrovállalkozások, a társas, családi vállalkozások jelenléte, melyek sajnos saját forrás hiánya nagyban korlátozza fejlesztési lehetőségeiket és foglalkoztatásban betöltött szerepüket. Ipari hasznosítású területek a települések belterületein jellemzőek. Kiemelkedő környezeti problémák nem érik a térségünket.

A rendszerváltást követően, ahogy Békés megyét is, a térségünket is elkerülik a befektetők, az ország dél-keleti sarkába csábításuk nagyon nehéz feladat volt. A 44. sz. gyorsforgalmi út fejlesztése, a térség központjában Gyulán megjelenő légiipari beruházások azonban számos pozitív lehetőséget tartogatnak, melynek kiaknázása a jövő feladata, illetve kihívása lesz.

- Kulturális erőforrások: például hagyományok, kulturális örökség, humán erőforrás, tudás, a lokalitáson túlmutató turisztikai attrakcióvá fejlesztett adottságok.

A rendelkezésre álló erőforrások és lehetőségek tekintetében a természeti értékek mellett a térség kulturális erőforrásait is fontos megemlíteni, hiszen a Helyi Akciócsoport által lefedett terület igen gazdag ezekben. A hagyományőrzés és a tradíciók fenntartása is jellemzi a térséget. A térség lakosságának jelentős része többféle nemzetiségű, mely színes kulturális élet jelenlétéről tanúskodik. Térségünk kulturális erőforrásai közé tartoznak a hagyományőrző fesztiválok, a gasztronómiai napok, a népművészeti – helyi termékeket bemutató kézműves vásárok, a művészeti élményeket nyújtó, történelmi értékeket hordozó kastélyok, kastélyparkok, a nemzetiségi hagyományőrző napok, falunapok.

- A társadalom állapota: az adott terület közösségének, illetve a társadalom működését szolgáló közszolgáltatások, szerveződések helyzete (pl.: demográfiai folyamatok, képzettségi és jövedelmi helyzet, lakhatás, egészségügyi helyzet, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, közbiztonsági kockázatok, társadalmi befogadás, civil szervezetek, közösségek állapota, közösségi terek, életminőség).

Az állandó népességben belül a 0-14 éves személyek száma 14%, mely a HACS településein közel azonos mértékű, míg a 60 év felettek száma az állandó népességben belül 24,7%, mely közel azonos az érintett települések mindegyikén. A foglalkoztatottak aránya az aktív népességben belül 46,7 %. A naponta ingázók száma aránya magasabb, 48%, mint a megyei átlag. A regisztrált munkanélküliek száma 2013-tól jelentős visszaesést mutat. A tartós munkanélküliek száma az országos átlag alatt, viszont a megyei átlag felett van. Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak megoszlása az aktív korúak arányában 29%.

Lakhatás: mint ahogy az országban mindenhol, úgy területünkön is jelentős eltérések mutatkoznak a lakhatás vonatkozásában. Míg városban, főként a térség központjában Gyulán az ingatlanárak kimondottan magasnak mondhatóak, addig a falusias környezetben található ingatlanok ár fekvése ettől jelentősen alacsonyabb árszinten mozognak. Elmondható, hogy az utóbbi időszak kormányzati intézkedései, a Falusi CSOK megjelenése, a falusi infrastruktúra javítását szolgáló intézkedések, az úthálózat állapotának javulása azonban a falvakban található ingatlanok értékében is megmutatkoznak. Az egészségügy helyzete az országoshoz képest is jónak mondható, hiszen az általánossá váló orvoshiány ellenére a térség ellátása mind az alapellátásban, mind a magasabb szintű ellátásokban biztosított. Akcióterületünkön, Gyulán található a Békés Megyei Központi Kórház is, ahol az utóbbi 10 évben számos beruházás javította a kórházi ellátás színvonalát, mindamelllett, hogy a kórház megőrizte térségi pozícióját, mely az akcióterületünk lakossága számára kiemelten előnyös. A közszolgáltatásokhoz való hozzáférés mindenki számára biztosított, mind a településeken, mind a települések közötti ellátások vonatkozásában. A településeken működő bölcsődei, óvodai ellátások, közoktatási intézmények infrastruktúrája, az idősellátást segítő rendszerek helyzete jelentősen javult, több helyen a választék is bővült. Az akcióterület településein magas színvonalú önkormányzati

munka folyik, melynek köszönhetően a közbiztonság helyzete elfogadhatónak mondható, a civilek társadalmi szerepvállalása biztosított és támogatott, az életminőség javítása pedig kiemelt cél minden településvezetés számára.

- A gazdaság helyzete: a gazdasági szereplők helyzetének és a gazdasági folyamatok és potenciál bemutatása (pl.: foglalkoztatás szerkezete, munkaerő felkészültsége, munkanélküliség szerkezete, főbb kereskedelmi kapcsolatok és piaci lehetőségek, finanszírozási korlátok, innovációs képesség, együttműködési képesség, vállalkozási szerkezet).

A HACS közúthálózata megfelelő sűrűségű, bár javarészt jelentős fejlesztésre szorulna. A települések infrastrukturális fejlettsége az eltérő településtípusok és településszerkezet következtében változó képet mutat.

A célterületet a régiós és országos értékeknél jóval magasabb munkanélküliségi adatok jellemzik, de a városi rangú településeken a regisztrált munkanélküliek aránya egyelőre kedvezőbb képet mutat, mint a községekben.

Békés megye gyönyörű és változatos tája Magyarországnak. Sajátos tájképi környezetének, érintetlen természeti környezetének és színvonalas termálfürdőinek köszönhetően az ország kiemelt turisztikai célpontjai egyike. A szinte valamennyi turizmustípust (termál- és gyógy-turizmus, ökoturizmus, természeti turizmus, vízi turizmus, örökségturizmus, fesztiválturizmus, aktív turizmus, falusi- és agroturizmus, kerékpáros turizmus stb.) kínáló Körösök völgyében helyezkedik el. A kedvező adottságok ellenére azonban az ágazat jövedelemtermelő és munkahelyteremtő képessége elmarad a kívánatostól, mivel a versenyképességhez szükséges minőségi fejlesztések megvalósítása és az egységes programkínálat összeállítása egyelőre várat magára. A térség felszíni és felszínalatti vizekben egyaránt gazdag. Felszíni vízhálózat esetében meg kell említenünk a Fekete-, Fehér-, és kettős Körösöket, de ezek mellett kisebb tavak, holtágak is találhatóak a térségben. A felszíni vizek, azok horgászati, aktív és vízi-turisztikai hasznosítása kiválóan illeszkednek a térség turisztikai kínálatába. Felszín feletti vizek tekintetében Gyulán országos jelentőségű termálvíz kincs található. A turisztikában a vizek jelentős értéket képviselnek, az erre épülő turizmus is jelentős, de fejlesztése elengedhetetlen.

A térség, alapvetően turizmus, mezőgazdaság és szolgáltatás orientáltságú. Az illetékességi területünkhöz tartozó a települések számottevő iparral nem rendelkeznek, jellemzőek rájuk a mikro-vállalkozások, a társas vállalkozások jelenléte, melyek sajnos saját forrás hiánya nagyban korlátozza fejlesztési lehetőségeiket és foglalkoztatásban betöltött szerepüket. Ipari hasznosítású területek a települések belterületein jellemzőek. A térség viszonylagos elszigeteltségét - amennyire ezt korábban hátránynak tekintettük - úgy előnyünké is fordíthatjuk, ami minőségi alapanyagok termelésén és termesztésén alapuló élelmiszeripari mikro-makro és családi vállalkozások létrehozását jelenti.

7.2 SWOT analízis

A SWOT elemzésbe beépítésre kerültek térségre vonatkozó helyzetfeltárás, adatelemzések legfontosabb tanulságai és adatai, a társadalmi párbeszéd alkalmával begyűjtött információk. A SWOT elemzésben szereplő megállapítások segítik a fejlesztési irányok meghatározását.

Az **erősségek** és **gyengeségek** belső jellemzőkből fakadnak. A **lehetőségek** és **veszélyek** a térség adottságaira épülnek, a környezetből erednek, külső adottságok, amelyekre a HACS-nak nincs közvetlen hatása. Fontossá válik azonban az alkalmazkodás, a lehetőségek kihasználása, a fenyegetések lehetőséggé transzformálása. Hasonlóan fontos a fejlesztendő

területek és a lehetőségek összekapcsolása. Az elemzés során azonosított befolyásoló tényezőket tehát két dimenzió mentén kell csoportosítani:

- Kedvező vagy kedvezőtlen, pozitív vagy negatív tényezőkről van-e szó;
- A stratégia megvalósítása során befolyásolható, kézben tartható belső tényezőről, vagy azon kívüli külső tényezőről van-e szó.

1.A belső erősségek és gyengeségek, valamint a külső lehetőségek és veszélyek összegyűjtése, strukturálása

<p>ERŐSSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Épített kulturális örökség; - Természeti adottságok; - Jó minőségű termőföldek - A holtágak és a Körösök jelenlétére alapozott vízi turizmus; - Aktív civil szervezetek; - Gazdag termál- és gyógyvíz kincs; - Nemzetiségek markáns jelenléte (román, német, cigány,) azok pozitív hatásai 	<p>GYENGESÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kevés a tőkeerős vállalkozás; - Kevés nagy létszámú foglalkoztató a térségben; - Kihasztnátlan a gasztronómiára, valamint a kulturális értékeinkre alapozott idegenforgalom; - A helyi termék piacra jutásának, kereskedelmi hátterének megteremtése, - Összefogás, térségi szemlélet hiánya - Humán kapacitásfejlesztés hiánya; - A Gyula környéki településeken jelenlegi turisztikai kínálat hiányos, illetve szervezetlenül jelennek meg a kiegészítő turisztikai elemek;
<p>LEHETŐSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyi termékek és magas hozzáadott értéket képviselő helyi termékek készítése; - Vállalkozások fejlesztése, civil szervezetek megerősítése; - Települések közötti együttműködések erősítése; - Turisztikai adottságok kiaknázása a természet ökoszisztémájának felborítása nélkül; -Vízgazdálkodásban, öntözésben rejlő lehetőségek -Biogazdálkodásban rejlő lehetőségek - Civil szervezetekben rejlő erőforrás, kapacitás 	<p>VESZÉLYEK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korlátozott fejlesztési források; - Bonyolult pályáztatási rendszer; - Előregedő társadalom, elvándorlás; - Fiatalok további elköltözése; - Szakemberek elvándorlása; - Burokrácia akadályoztató hatása - Társadalmi elidegenedés, mindenkit beszippant az online tér, megszűnnek a közösségi élmények események

2. Az első lépésben felsoroltak elemzése.

A SWOT elemzés alapján megállapítható, hogy a HACS területét magába foglaló településeken a fejlesztési potenciál magas, köszönhetően az adottságoknak. Kiemelten kell kezelni a tőkehiányos vállalkozások megerősítését, inspirálni szükséges a vállalkozásokat az újdonságok bevezetésére, és a fejlesztésre. A térség környezeti potenciálja szintén magas, így annak fejlesztése és kihasználása pozitív hatással van az egész térségre. Fontos célkitűzés a térség természeti és épített értékeinek kihasználása a fenntarthatóság biztosítása érdekében. Az erősségek jó alapot jelentenek a stratégia kialakításához, ezen

túlmenően a lehetőségek kihasználásához. A természeti és társadalmi örökség meglévő elemeire építve, és a térségben meglévő értékekre, hagyományokra támaszkodva komoly növekedés érhető el mind gazdasági, mind társadalmi téren.

3. A második lépésben foglalt elemzésre épülő stratégia kialakítása.

Vállalkozások fejlesztése, versenyképességük növelése:

A térségben működő vállalkozások, mezőgazdaságból élő családok, családi vállalkozások szerepe kiemelt fontosságú, hiszen a népességmegtartó hatás, foglalkoztatottság növelése érdekében elengedhetetlen szereppel bírnak. Mindemellett további fejlesztéseket generálhat egy-egy vállalkozás fejlődése. A vállalkozások fejlesztésébe befektetett források következtében nő a vállalkozások versenyképessége, javul a piaci pozíciójuk, így hosszú távú működésük is biztosított. Fontos továbbá, hogy a térségben a szabad munkaerő fejlesztését úgy kell alakítani, hogy a vállalkozások igényeit ki tudja elégíteni. A vállalkozásfejlesztés várható további pozitív hatásaként jelentkezhet a térségből történő elvándorlás csökkenése is. Fontos, hogy minél többen találják meg helyben a számításukat, biztosítsák megélhetésüket. A stratégiában a helyi termékek előállításával foglalkozó szervezetek, és azok termékeinek népszerűsítése is fő célkitűzés, melyre az előkészítés során nagy igény mutatkozott.

Természeti értékekre épülő turizmusfejlesztés, természeti értékek megőrzése és fejlesztése:

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület Akciócsoport által lehatárolt területen számos természeti és épített örökséget találhatunk. Az elmúlt időszak fejlesztései már több értéket érintettek, azonban számos érték vár még fejlesztésre. Az épített örökségek fejlesztése elengedhetetlen az utókor számára, mindamellett, hogy településképet nagyban befolyásolják. Egy egységes, rendezett, szép településképet pozitívan hat a település megítélésre, mely a turisztikai vonzerővé is válhat. A természeti örökség megőrzése, és fejlesztése szintén fontos feladat, mely pozitívan hat a turizmusra. A természeti értékekre épülő turizmusfejlesztés (vadászat, horgászat, kerékpáros-, vízi-, stb. turizmus) a térség több településének egyik fő kiugrási pontja lehet. A térségben található turisztikai attrakciók számának növelése hozzájárul a tartózkodási idő növekedéséhez, mely pozitívan hat a térség gazdaságára is.

A Körösök – melyek vízminősége a szabadvízi fürdőzés feltételeit is folyamatosan teljesítik - napjainkban rendkívüli természeti és turisztikai értéket képviselnek a térségben, e szerep többek között a vízi turizmus fellendítésében, a természeti értékek védelmében, valamint a környezeti nevelés és szemléletformálás lehetőségeiben mutatható ki. A folyók, csatornák, természetes és mesterséges tavak védelme, élővilágának megóvása, valamint környezetének rehabilitációja térségi, akcióterületi összefogás által valósítható meg, de mindez nemcsak hazai, hanem nemzetközi (román-magyar) viszonylatban is fontos célterületté válhat az elkövetkezendő évek során. A Körösök és azok holtágai, csatlakozó csatornái mellett fontos megemlíteni a térségben található zömmel mesterséges tavakat, melyek nemcsak az élhető vidék megteremtésében és a biodiverzitás megőrzésében, hanem a horgászturizmus szempontjából is nagyon jelentős szerepet játszanak. Mindezen fejlesztésekre jelentős szükségletet, igényt tapasztaltunk az előkészítés alatt, mely előrevetíti azt a közös térségi együtt gondolkodást, amelynek keretében a turizmus hálózati jellegét ki tudnánk alakítani.

Helyi termékek ismertsége

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület tevékenységével érintett települések széles helyi termék palettával büszkélkedhetnek. A helyi termékeket termelők és előállítók saját forrás hiányában nem tudnak a helyi piacokon megfelelően érvényesülni. A stratégia keretében olyan támogatási rendszert kívánunk megvalósítani, mely a helyi termékeket előállítóknak lehetőséget biztosít a termékek minőségi, eladható színvonalú, a kor vásárlói színvonalát kielégítő előállításához, ezáltal a helyi piacokra való eljutásukhoz, valamint meg kell teremteni az egyes termékek közötti kapcsolatot, kapcsolódási pontokat, hogy a versenyképességük erősödjön.

Civil szervezetek, önkormányzatok tevékenységének támogatása

A térségben jelentős civil élet folyik. A civil élet szereplői rendkívül aktívak. Sajnos azonban forráshiánnyal küzdenek, viszont támogatásuk és erősítésük fontos feladat, mivel tevékenységük igen sokrétű, számos területet érint. A turisztikai, a horgász- és vadászegyesületek, a külterületi, gazdaság- és településfejlesztési civil szervezetek fejlesztéseinek támogatása nagymértékben elősegítheti a HFS-ben meghatározott célok megvalósítását. A térségi civil szervezetek támogatása, erősítése pozitívan hat az akciócsoport helyi értékeinek megőrzésére, a kulturális élet színesítésére, a turisztikai tartózkodási idő növelésére rendezvényeken keresztül, a lakosság egészségügyi állapotának és szociális helyzetének javítására. A térségben működő kis önkormányzatok, szintén forráshiánnyal küzdenek. Az önkormányzatoknak a kötelezően ellátandó és önként vállalt feladataik finanszírozása mellett kevés forrása jut fejlesztésre. Ezek miatt szinte kizárólag pályázati támogatás igénybevételével van lehetőségük ilyen jellegű tevékenységeket végezni. A fejlesztési igények az önkormányzati fenntartású és működtetésű intézmények esetében jelentkeznek leginkább. A településfejlesztési beruházások megvalósításával javul a települések megítélése, mind a lakosság, mind pedig a külső szemlélők szemszögéből.

8. A stratégia beavatkozási logikája

A beavatkozási logika LEADER vonatkozású rövid összefoglalása

A LEADER beavatkozás a HFS-en keresztül, az SO8 vonatkozásában megállapított számos szükséglet kielégítéséhez hozzájárul. A KAP ST-ben foglalt SWOT elemzés erősségként említi az ország vidéki térségeit lefedő LEADER hálózatot, amely helyi ismerettel, kapcsolatrendszerrel, fejlesztéspolitikai és program végrehajtói tapasztalattal rendelkező helyi erőforrást biztosít a helyi fejlesztésekhez. Ugyanakkor veszélyként említi ezen erőforrás további erodálódását. E két megállapításra épül az a szükséglet, amely a fejlesztéspolitikai programok végrehajtásához szükséges helyi szintű emberi erőforrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítését szolgálja a LEADER beavatkozás működési és animációs keretéből finanszírozott helyi akciócsoportok hálózata.

A SWOT elemzésben erősségként szerepel, hogy a LEADER a vidéki térségekben jellemzően alacsony tőkeerővel és kockázattűrő képességgel rendelkező mikrovállalkozások és civil szervezetek számára adekvát, kisléptékű, a helyi szükségletekre szabott fejlesztési forrást biztosít. Az elemzés gyengeségként említi a LEADER források korlátosságát, illetve a kisléptékű források felhasználásának a léptékhez képest magas adminisztratív terheit. A fenti erősségre és gyengeségre épül az a szükséglet, amely a helyi/térségi igényekhez illeszthető, ezekre mérhető hatással bíró fejlesztéseket és az ehhez szükséges forrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítéséhez járul hozzá a LEADER helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása.

A SWOT elemzésben gyengeségként szerepelnek a vidéki közlekedési és az egyéb lakossági szolgáltatások minőségének javításához szükséges infrastruktúra fejlettségének területi különbségei. Erre reagál az a szükséglet, amely az életminőséget emelő helyi lakossági szolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztését teszi szükségessé. A korábbi évek tapasztalatai alapján a LEADER programnak fontos célja a vidéki élettér fejlesztése a szolgáltatások és az azokhoz szükséges kisléptékű

infrastruktúra fejlesztésével, valamint a helyi kötődés és a közösségi kapcsolatok erősítése a közösségeket aktivizáló programokkal és az ahhoz szükséges környezet fejlesztésével. Az Európai Unió vidéki térségeinek hosszú távú jövőképevel összhangban a fenti célok elérése érdekében – elsősorban tudásátadással, jó gyakorlatok bemutatásával – ösztönözni szükséges a társadalmi innovációt és a digitális eszközök adta lehetőségek kihasználását.

8.1 A stratégia jövőképe

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia alapcélja, hogy a LEADER és egyéb támogatási források igénybevételével a helyi természeti és épített értékek fenntartható fejlesztése és megfelelő hasznosítása, valamint a helyi kompetenciák erősítése révén valós megélhetési lehetőséget kínáljon a térségben élők számára, növelje a települések helyben tartó képességét.

A stratégia ágazatközi elvű, innovatív megvalósítása során az épített, felújított, kulturális és közösségi épületek, közterületek, szabad terek infrastrukturális és funkcionáló fejlesztésének köszönhetően, pezsgő kulturális, és közösségi élet zajlik, amely az az akciócsoport településeinek szorosabb együttműködését eredményezi. A LEADER forrásnak köszönhető jelentős gazdaságfejlesztési hatásával kiegészülve nagymértékben erősíti az akciócsoport területén élők elégedettségét, javítja a népességmegtartó képességét, illetve emeli az itt élők életszínvonalát.

Az akciócsoport területén előállított élelmiszeripari és kézműves termékek piacra vitelével a vállalkozások, kis- és őstermelők, valamint a lakosság jövedelemforrásai bővíthetnek, a turisztikai szolgáltató rendszer helyi szintű ellátása növekedhet

8.2 A stratégia célhierarchiája

- a vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése;
- közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése;
- helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása

1.) a vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése

A térségben működő egyéni vállalkozók, mikro- és kisvállalkozások tökehiánnyal küzdenek, amely jelentősen korlátozza a fejlődésüket, ezáltal versenyképességüket is. A vállalkozásoknak nyújtandó vissza nem térítendő támogatások lehetőséget biztosítanak új technológiák bevezetésére, az építési és eszközbeszerzéssel érintett fejlesztéseken keresztül. A vállalkozások eszközeinek, berendezéseinek fejlesztése (termelő és szolgáltató kapacitások fejlesztése) segítségével képesek lesznek szélesebb körben és magasabb minőségben szolgáltatni, illetve termékeiket előállítani. Az intézkedések megvalósulásával gyarapodik a térség vállalkozásainak száma, nő a meglévő vállalkozások versenyképessége, munkahelyek kerülnek megőrzésre, új munkahelyek jönnek létre, erősítve ezzel az önfenntartást, a helyben előállított, és megtermelt termékek erősödését.

A cél megvalósítása hozzájárul a térség versenyképességének erősödéséhez, a foglalkoztatás javulásához, az elvándorlás mérséklődéséhez.

2.) közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése;

A térség értékeinek infrastrukturális fejlesztése mellett szükség van a programturizmus fejlesztésére is. A térség a történelmi múltjából fakadóan rendkívül gazdag kulturális örökséggel rendelkezik. A kulturális hagyományok és a szellemi örökség tovább

élésének érdekében szükség van ezen értékek megőrzésére, melyben a helyi civil szervezetek aktívan részt vállalnak. A cél eléréséhez szükség van a helyi közösségek, civil szervezetek, mint a fenntartásban érdekelték bevonására, másfelől a nagyközönség számára történő hozzáférhetőségre. Az intézkedés megvalósításával pozitív hatás érhető el a helyi közösségi élet erősítése, valamint a turisztika területén is.

3.) helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása;

A gazdag helyi történelem, hagyományok, épített és természeti örökség, vonzerők, valamint a gazdag népművészet, népi kézműves hagyományok, mint belső erősségekhez kapcsolódva a turisztikai adottságok kiaknázásához és az önkormányzati földterületek hasznosításához a turisztikai és a szolgáltató szektor erősödéséhez, és a vállalkozások versenyképességének növeléséhez kiváló alapot adnak. A turizmushoz kapcsolódóan számos erre épülő vállalkozás (mely nem közvetlenül, hanem közvetetten érintett a turisztikai szektorban) erősítése valósulhat meg. További versenyképességet növelő erő lehet a helyben előállított magas minőségű helyi termékek az évtizedes múlttal rendelkező élelmiszeripari és kézműves hagyományokra alapozott termékeken keresztül a versenyképesség növelés az itt élőknek alternatív jövedelemszerzésre, munkahelyek teremtésére adnak lehetőséget.

9. Cselekvési terv

9.1 Az intézkedések leírása

Az egyes intézkedéseket az alábbi szerkezetben kérjük bemutatni:

1) Az intézkedés megnevezése: **Helyi vállalkozások fejlesztéseinek támogatása**

2) Specifikus cél: A vállalkozások versenyképességét, munkahely megőrző, - teremtő képességét erősítő fejlesztések, beruházások.

3) Indoklás, alátámasztás: A térségben működő kisvállalkozók jellemzően tőkehiánnyal küzdenek, melyek jelentősen korlátozza a fejlődésüket, ezáltal versenyképességüket, piacon maradásukat. A vissza nem térítendő támogatás lehetőséget biztosítanak új technológiák bevezetésének az építési és eszközbeszerzéssel érintett fejlesztéseken keresztül. A vállalkozások eszközeinek, berendezéseinek fejlesztésének köszönhetően képesek lesznek szélesebb körben és magasabb minőségben szolgáltatni, illetve termékeiket előállítani.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

- Telephely kialakítása, rendezése
- Ingatlan felújítása, átalakítása, korszerűsítése
- Új ingatlan építése

- Eszközbeszerzés (termékek színvonalának növelése, gyártókapacitás korszerűsítése, hatékonyságának növelése)
- Helyi termékek előállítás, népszerűsítése
- Nyilvánosság biztosítása

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

- egyéni vállalkozó
- egyéb önálló vállalkozó
- adószámmal rendelkező magánszemély
- betéti társaság
- korlátolt felelősségű társaság
- nonprofit korlátolt felelősségű társaság
- Őstermelő

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- projektterv minősége,
- humán erőforrás megléte
- A támogatást igénylő a területi lehatárolásnak megfelelő területen kíván fejleszteni.
- A felhívás megjelenésének időpontjában a HACs illetékességi területén legalább hat hónapja bejelentett állandó lakóhellyel, vagy tartózkodási hellyel, székhellyel vagy telephellyel /fiókteleppel rendelkező ügyfél jogosult támogatási kérelem benyújtására

- Rendelkezik legalább egy lezárt üzleti évvel
- Támogatási kérelem benyújtását megelőző lezárt üzleti év eredménye nem veszteséges

9) Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás: **103.000.000 Ft**
- a támogatás intenzitása: 65%
- a projektméret korlátjai: 750.000 Ft – 7.000.000 Ft
- a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje: 2024.I.félév-2027.I.félév

11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam: 18 hónap

12) Kimeneti indikátorok:

támogatásban részesült projektek száma: 15db-137db

támogatásban részesülők: helyi vállalkozások

1) intézkedés megnevezése: **Civil szervezetek szakmai programjainak, működésének támogatása**

2) Specifikus cél: Civil szervezetek támogatása

3) Indoklás, alátámasztás: A civil élet szereplői rendkívül aktívak, viszont forráshiánnyal küzdenek, támogatásukkal és erősítésükkel igen sokrétű, számos területet érintő fejlesztések valósulnak meg. A térségi civil szervezetek támogatása, erősítése pozitívan hat az akciócsoport helyi értékeinek megőrzésére, a kulturális élet színesítésére, a turisztikára a tartózkodási idő növelésére rendezvényeken keresztül, a lakosság egészségügyi állapotának és szociális helyzetének javítására.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

- Rendezvények, programok szervezése, lebonyolítása
- Eszközbeszerzés
- Közösségi terek felújítása, infrastrukturális fejlesztése
- Építés

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzése
- Élő állat vásárlása
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási

kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

- Egyesület
- Alapítvány
- Egyéb egyesület,
- Egyéb alapítvány,

8) Tervezett forrás:

a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás **95.118.326 Ft**

b) a támogatás intenzitása: 90% (nem termelő beruházások esetén)

c) a projektméret korlátjai: 750.000-3.000.000 Ft

d) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

9) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje: 2024.I. félév - 2027.I. félév

10) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam: 18hónap

11) Kimeneti indikátorok:

támogatásban részesült projektek száma: 32db-127db

támogatásban részesülők: civil szervezetek

1) Az intézkedés megnevezése: **Települési önkormányzatok infrastrukturális fejlesztései, turisztikai szolgáltatások fejlesztése, rendezvényszervezés, eszközbeszerzés.**

2) Specifikus cél: Infrastruktúrafejlesztések, építési,-felújítási beruházások, Turizmusfejlesztés; Természeti értékek megőrzése, horgász, vadász, öko- és aktív turizmus fejlesztése, Aktív turisztikai fejlesztések, szolgáltatások fejlesztése, aktív pihenés feltételeinek biztosítása, eszközbeszerzés

3) Indoklás, alátámasztás: A térség értékeinek, a települések infrastrukturális fejlesztése, az értékek megmentése és megőrzése mellett szükség van a programturizmus, aktív turizmus fejlesztésére is. A térség a történelmi múltjából fakadóan rendkívül gazdag kulturális örökséggel rendelkezik. A kulturális hagyományok és a szellemi örökség tovább élésének érdekében szükség van ezen értékek megőrzésére, népszerűsítésére. A cél eléréséhez szükség van a helyi

közösségek, mint a fenntartásban érdekeltek bevonására, másfelől a nagyközönség számára történő hozzáférhetőségre hiteles, élményalapú bemutathatóság biztosítása is kiemelt célunk.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

- Rendezvények szervezése, lebonyolítása
- Eszközbeszerzés
- Épület felújítás, infrastrukturális fejlesztés
- Építés
-

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Lőfegyver, pirotechnikai eszközök beszerzése
- Lágyszárú növények beszerzése
- Munkabér támogatás

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre

- Települési önkormányzatok,
- Települési önkormányzati költségvetési szerv,
- Települési önkormányzatok társulása,
- Közalapítvány

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A támogatást igénylő a területi lehatárolásnak megfelelően kíván fejleszteni.

9) Tervezett forrás:

a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás: **190.000.000 Ft**

b) a támogatás intenzitása: legfeljebb 100%

c) a projektméret korlátai: 1.000.000 Ft - 15.000.000 Ft

d) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje: 2024. I. félév- 2027.I. félév

11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam: 18hónap

12) Kimeneti indikátorok:

Támogatásban részesülő projektek száma: 13db-190 db

9.2 Együttműködések

a) Térségek közötti és nemzetközi együttműködések megvalósítása

A KAP ST keretében a LEADER HACS-ok együttműködési tevékenységei LEADER beavatkozás keretében határon túli HACS bevonásával tervezünk együttműködési projektet megvalósítani.

A Helyi Fejlesztési Stratégia intézkedései alapvetően a helyi igényekre épülnek, ezeket veszik figyelembe, viszont vannak az olyan célok, melyek nagyobb léptékű megvalósítása térségen kívüli települések fejlődését is szolgálhatják, így célszerű azokat a fejlesztéseket kiterjeszteni együttműködés keretében más térségekre is. Térségek közötti együttműködés keretében két területen van jelentősége az együttműködésnek, egyik terület a turizmusfejlesztés, másik terület pedig a helyi termékek népszerűsítése. Együttműködés keretében elérendő cél a térség természeti adottságaira épülő turizmusfejlesztés, a természeti értékek megőrzése és bemutatása, a két térségi folyóra épülő turizmusfejlesztés, mely a folyók mentén nagy területeket foglal magába, több térségre, országhatáron túlra is kiterjed. Elérendő további cél a helyi termékek népszerűsítése a HACS illetékességi területén kívül, a kölcsönös, más térségekre is kiterjedő értékesítési csatornák kialakítása. Az együttműködési projektek elsődleges célja a helyi igényeken túlmutató térségfejlesztés, melyet önmagában egy-egy HACS nem képes végrehajtani, illetve a fenti tématerületek olyan fejlesztési területek, melyek illetékességi-, járás-, vagy egyéb határokon túlmutató, mesterséges határokkal nem zárható, így célszerű egységesen, együttműködésben kezelni.

A térség erősségei közé tartoznak a helyi termékek, melyek előállítását és értékesítését támogatja a Helyi Fejlesztési Stratégia, ugyanakkor ezen a területen szélesebb piacok felkutatásával, más térséggel együttműködésben kölcsönös értékesítési pontok kerülhetnek kialakításra, mellyel a helyi termékek értékesítése, így fennmaradásuk, mint tájérték biztosított.

A tervezett együttműködés költségterve: **25.000.000 M Ft**

b) Egyéb együttműködések megvalósítása

A KAP ST időszakában további együttműködés nem valósul meg.

9.3 Kommunikációs terv

1) a célcsoport(ok) meghatározása;

A Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósításának átláthatóságára az előkészítésen túlmenően fontos szerepet kell szánni. A nyilvánosság biztosítása valamennyi, vállalkozói, civil és közsféra számára biztosított.

2) a kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása, beleértve a pályázók és a szélesebb nyilvánosság tájékoztatásának módját;

A fórumok alkalmával a felkért szakértők moderálják a beszélgetéseket, készítik az összefoglalókat, a további szereplők (gazdasági szereplők, civil szervezetek, önkormányzatok, magánszemélyek), mint véleményező és javaslattevő szerepet láttak el.

A tervezés folyamán az átláthatóság és a párbeszéd érdekében az alábbi csatornákat használtuk:

Fórumok: A fórumok fő célja a potenciális pályázók, szakértők, és érintettek részére tájékoztatás nyújtása, a HFS tartalmáról, lehetséges támogatási forrásokról és a konkrét pályázatokról. A fórumokra meghívást kaptak a térség érintett szervezeteinek, az önkormányzatok, a nemzetiségi önkormányzatok; civil szervezetek, közintézmények, vállalkozások képviselői. Az akciócsoport minden érintett településén tartottunk fórumot, egyeztető megbeszéléseket, műhelymunkát.

Személyes kapcsolattartás: A személyes kapcsolattartás a munkaszervezet irodájában kerül biztosításra a Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítása során. Igény szerint fórumok, meghatározott időközönként, adott ügyfélfogadási időben – igény szerint fogadóórák megtartása a településeken.

Honlap: Az egyesület által létrehozott és üzemeltetett portálon értesülhetnek az érintettek a pályázatok aktuális állásról, szervezett fórumok időpontjairól és helyszíneiről.

A fórumok, egyeztetések, műhelymunkát alkalmával közel száz projektötlet adatlap került visszaküldésre. A HACS területén működő potenciális pályázók tájékoztatása a korábbival megegyező módon folyamatos lesz a stratégia megvalósítása alatt.

3) a HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja;

Az egyesület irodája Gyulán, mint járási székhelyen, az akcióterület közigazgatási, oktatási, közlekedési központjának frekvenciált, jól megközelíthető településén működik. Az iroda már évek óta az egyesület adminisztrációs tevékenységeinek a helyszíne. Alkalmas az ügyfélszolgálati, konzultációs tevékenységek, valamint tárgyalások lebonyolítására.

Az Egyesület saját weboldallal rendelkezik, mely a <http://www.napkorleader.hu> internetes címen érhető el, a szükséges promóciós anyagok (roll-up stb.) is rendelkezésére állnak. A HACS dokumentumaihoz való hozzáférés lehetősége a fenti irodában, illetve honlapon lehetséges. Kapcsolattartás, kapcsolatfelvétel céljából a keletbekes.leader@gmail.com e-mail - címen elérhető a munkaszervezet.

4) a kommunikációval kapcsolatos felelősségi körök és a humán kapacitás bemutatása;

Az Egyesület Alapszabály szerinti szervezeti egységei a következők:

- közgyűlés
- elnökség
- felügyelő bizottság
- munkaszervezet
- Közgyűlés: Az Egyesület legfőbb döntéshozó szerve a Közgyűlés, a tagok összessége. A közgyűlés hozza meg az egyesület működését és jellegét meghatározó döntéseket, jóváhagyja a HFS-t. A Közgyűlésen minden tagnak egy szavazata van, határozatait általában - amennyiben az Alapszabály vagy jogszabály eltérően nem rendelkezik - a határozatképesség megállapításánál figyelembe vehető szavazatok egyszerű többségével, nyilvános szavazás keretében hozza meg. Az Egyesület tagja lehet minden olyan természetes vagy jogi személy, akik, illetve amelyek lakcíme, székhelye vagy telephelye a LEADER HACS illetékességi területén belül van, egyetértenek az Egyesület céljaival, azok megvalósítása érdekében tevékeny közreműködésre vállalnak kötelezettséget. A jogi személyeket a törvényes képviselőjük, vagy az általuk meghatalmazott személy képviseli.
- Elnökség: Az Egyesület ügyintéző és képviseleti szerve az Elnökség, amelyet a Közgyűlés a tagok közül 3 éves időtartamra választ meg. Az Elnökség tagjai díjazásra és költségtérítésre nem jogosultak. Az Elnökségben az egyes társadalmi szférákhoz tartozó tagok aránya nem haladhatja meg a 49 %-ot. Az elnökség döntéseket hoz, valamint ellátja a kommunikációs feladatokat a munkaszervezet közreműködésével.
- Felügyelőbizottság: Az Alapszabályban az alapítók nem hoztak létre felügyelőbizottságot, de abban az esetben, ha a Ptk. 3:82. § (1) bekezdésében vagy az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény 40. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek bekövetkeznek, úgy a jogszabály kötelező rendelkezéseire figyelemmel az Elnökség köteles haladéktalanul Közgyűlést összehívni a felügyelőbizottság létrehozása, tagjainak megválasztása érdekében.
- Munkaszervezet: A Munkaszervezet az Egyesület ügyviteli, adminisztratív szervezete, az Egyesület tevékenységét segítő iroda. Szervezeti felépítése, feladatai, létszáma az Egyesület tevékenységeihez igazodóan változhat, amely a Szervezeti és Működési Szabályzatban kerül meghatározásra. A Munkaszervezet munkáját az iroda vezetőjeként a Munkaszervezet vezető irányítja. A Munkaszervezet vezetőjét az Elnökség választja meg. A Munkaszervezet tagjai tevékenységüket munkaviszony vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében látják el. A munkáltatói jogkört az Munkaszervezet vezető gyakorolja. Az Egyesület a központi rendelet alapján benyújtott kérelmek értékeléséhez, az értékelés és döntés előkészítés érdekében végzendő feladatokat a munkaszervezet útján végzi el.
- Felelősségi körök:
- A munkaszervezet által elvégzett munkáért a munkaszervezet-vezetője az elnökségnek, az elnökség által elvégzett munkáért az elnök a közgyűlésnek felelős.

5) a HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve;

A Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítésének előkészületi, kommunikációs tevékenységei 2022 évben kezdődtek, az alábbi ütemezés szerint.

- 2022 október 13 / Régiós konferencia, HFS előkészületeiről, elkészítésének módjáról
- 2022 november 04 / műhelymunka- Doboz
- 2022 november 08 /műhelymunka- Elek
- 2022 november 23 / műhelymunka -Sarkad
- 2022 november 24 / műhelymunka, fórum -Lőkösháza
- 2022 december 02/ műhelymunka, fórum – Gyula
- 2022 december 09/ országos online fórum
- 2022 december 14 / országos szakmai rendezvény -Budapest
- 2023 január 03 / műhelymunka -Gyula (kétegyházi szereplők bevonásával)

6) a kommunikációs tevékenység pénzügyi terve a 2023-2027-es évekre vonatkoztatva, éves bontásban

A LEADER működési forrásból a kommunikációs tevékenység megvalósítása 1.000.000 Ft az alábbi éves bontásban.

2024. év 250.000 Ft

2025. év 250.000 Ft

2026. év 250.000 Ft

2027. év 250.000 Ft

9.4 Egyéb, a HACCS által megvalósított projektek

- Térségi gyógynövénytermesztési mintaprogram
- Térségi egészségmegőrző, javító komplex programsorozat

A program kidolgozása folyamatban van, jelenleg az ötletelés szintjén. A megjelenő felhívás fog keretet képezni projektötleteinknek.

Összköltség: **40.000.000 Ft**

10. Monitoring és Indikátorok

A monitoring folyamatok eredményeinek révén az Európai Bizottság értékes információkhoz jut, amelyek:

- elemzési szempontból szilárdan megalapozzák a jövőbeni szakpolitikai tervezőmunkát;
- segítséget nyújtanak a szakpolitikai célkitűzések és a programok célkitűzéseinek kidolgozásához, a későbbiekben pedig eszközül szolgálnak a kitűzött célok hosszú távú megvalósulásának mérése során.

A monitoring megfelelő végrehajtásának feltétele, hogy a szakpolitikai célkitűzések és a tervezett intézkedések összhangban legyenek egymással. A kiegyensúlyozott területfejlesztés, során hangsúlyos szerepet kap a foglalkoztatás és növekedés előmozdítása, illetve a szegénység visszaszorítása a vidéki térségekben.

A közös kereten belül végzett értékelés a szakpolitikai intervenciók intézkedések hatását hivatott felmérni. Az értékelés tényekkel szolgál a döntéshozatali munkához, és javítja a KAP keretében végrehajtott intervenciók intézkedések hatékonyságát, hasznosságát és eredményességét. Ezen túlmenően az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot is növeli, és előmozdítja a kapcsolódó tanulási folyamatokat.

Annak érdekében, hogy az értékelések szerves részét képezzék a szakpolitikai döntéshozatali folyamatnak, és teljesüljenek az előírt referenciaértékek, a Bizottság iránymutatásokat és eszköztárat dolgozott ki a jogalkotás minőségének javítása érdekében, melyek követelményeket fogalmaznak meg, és ismertetik a bevált módszereket a KAP kiértékelésére vonatkozóan.

2021. december 6-án az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a KAP-stratégiai tervekhez nyújtott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló (EU) 2021/2115 rendeletet. Ez a rendelet létrehozta a teljesítmény-, monitoring és -értékelési keretet, amelyet 2023 és 2027 között kell majd alkalmazni a közös agrárpolitikára vonatkozóan.

A teljesítmény-, monitoring és -értékelési keret elősegíti, hogy a szakpolitikai hangsúly a szabályoknak való megfelelésről a teljesítményre és az eredményekre helyeződjön át. Ez az új teljesítményalapú teljesítési modell közös teljesítménymutatókat alkalmaz.

Ezek közé a közös teljesítménymutatók közé tartoznak a következő indikátorok:

- kimeneti mutatók, amelyek a KAP végrehajtásának nyomon követésére fognak szolgálni;
- eredménymutatók, amelyek segítségével figyelemmel lehet kísérni, milyen előrelépést érnek el az uniós országok az előre kitűzött célértékek teljesítése terén;
- kontextus- és hatásmutatók, amelyek használatával meg lehet állapítani, hogy általánosságban hogyan teljesít, a szakpolitika a KAP célkitűzéseire képest.

A HACS-okra vonatkozó adatok

- A HACS tervezési területével lefedett települések száma, a lakossági adatok (a HACS területének népességére vonatkozó információ).
- A HACS tagjainak teljes száma az alábbi bontás szerint:
  - azok amelyek valamely közigazgatási szervet képviselnek;
  - azok, amelyek helyi magángazdasági érdekeket képviselnek (például gazdasági szervezetek, helyi vállalkozások stb.);

- azok, amelyek helyi szociális érdekeket képviselnek (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.), valamint
- az egyéb eltérő kategóriákba sorolható tagok.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok teljes száma szervezettípus szerinti bontásban:
  - azon tagok száma, akik valamely közigazgatási szervet képviselnek;
  - azon tagok száma, akik/amelyek helyi magángazdasági érdekeket (például gazdasági szervezeteket, helyi vállalkozásokat stb.) képviselnek;
  - azon tagok száma, akik/amelyek helyi szociális érdekeket (például nem kormányzati szervezeteket, helyi egyesületeket stb.) képviselnek;
  - azon tagok száma, akik/amelyek az egyéb eltérő kategóriákba sorolhatóak.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok neme.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó tagok életkora, kiemelten a fiatalok száma a HACS döntéshozó testületében, 41. életévét be nem töltött személy.

A HACS-ok tevékenységeire vonatkozó adatok

- A HACS által végrehajtott műveletek száma összesen (a HF-ek keretében kibocsátott TO-kban szereplő kedvezményezettek megbontása jogi státusz szerint):
  - a magánszemélyek vagy vállalkozások által végrehajtott műveletek száma;
  - a közigazgatási szervek által végrehajtott műveletek száma;
  - a helyi magángazdasági érdekek képviselői (például vállalkozói szövetségek, kereskedelmi kamara stb.) által végrehajtott műveletek száma;
  - a helyi szociális érdekek képviselői (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.) által végrehajtott műveletek száma;
  - a kutatási szervezetek által végrehajtott műveletek száma;
  - a több, különböző típusú szereplő által közösen végrehajtott műveletek száma;
  - eltérő kategóriákba tartozó szereplő által végrehajtott műveletek száma.
- A HACS által végrehajtott interregionális együttműködési projektek száma.
- A HACS által végrehajtott transznacionális együttműködési projektek száma.
- A tudástransferhez kapcsolódó műveletek száma, beleértve a fenntartható, gazdasági, társadalmi, környezeti és éghajlatbarát teljesítményre vonatkozó tanácsadást, képzést és tudáscserét.
- A termelői szervezetekkel, a helyi piacokkal, a rövid ellátási láncokkal és a minőségrendszerekkel kapcsolatos műveletek száma, beleértve a beruházások támogatását, a marketingtevékenységeket stb.

- A megújuló energia-termelési kapacitásokhoz kapcsolódó műveletek száma, beleértve a biomassza alapú energiatermelés kapacitásaihoz kapcsolódó műveleteket is.
- A környezeti fenntarthatósághoz, valamint az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célok eléréséhez hozzájáruló műveletek száma a vidéki térségekben.
- A munkahelyteremtő műveletek száma.
- A vidéki vállalkozásokat – többek között a biomassza alapú gazdaság területén működő vállalkozásokat – támogató műveletek száma.
- Az intelligens falvakra vonatkozó stratégiákkal kapcsolatos műveletek száma.
- A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához, többek között a széles sávú rendszerekhez való hozzáférést javító műveletek száma.
- A társadalmi befogadás területén végrehajtott műveletek száma.
- Az egyéb, eltérő kategóriákba tartozó műveletek száma.

10.1 Monitoring

A közös kereten belül végzett monitoring kulcsfontosságú információkkal szolgál a KAP végrehajtásáról. Az Európai Bizottság szorosan nyomon követi a mezőgazdasági piacok alakulását, a vidékfejlesztés terén jelentkező fejleményeket és a KAP forrásainak felhasználását.

A stratégia sikeres megvalósításának nyomon követéséhez elengedhetetlenül fontos a projektek folyamatos nyomon követése, az elért eredmények, adatok elemzése, értékelése, valamint az esetleges változtatások megtétele.

A monitoring és értékelési feladatok egy része bizonyos időszakonként esedékes a megvalósítás egyes kiemelt mérföldköveikhez köthető feladatokat tartalmaz, másik része folyamatos végrehajtási és pénzügyi információ- és adatszolgáltatással teljesül. A HFS forrás-felhasználásához, végrehajtásához és eredményességéhez kapcsolódó **output és pénzügyi indikátor adatok elsődleges forrásai** a megkötött támogatási szerződések alapadatai lesznek. A támogatottak által vállalt és megvalósított indikátorok forrásai a projektek megvalósításához kapcsolódó időközi és záró beszámolók, szakmai beszámolók, az abban megadott értékek szolgálnak alapul. A HFS-ben szereplő vállalások cél szerinti teljesítésére kiemelt figyelmet fordítunk a megvalósítás során. A kötelező felülvizsgálatok mellett tervezünk időszakos feldolgozásokat is, melyek a kitűzött célértékek megvalósítását szolgálják. A felülvizsgálat és időszaki státusz eredményét figyelembe kell venni a megvalósítás során, azokat integrálni kell a HFS megvalósításába.

Minden helyi felhívás tervezésénél rögzítésre kerülnek azon adatok, adatok szolgáltatásának módja, valamint, hogy melyik a HFS-ben jelölt indikátorhoz járul hozzá.

10.2 Az indikátorok megadása

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Képzésben, tanácsadásban, ismeretcsereben résztvevők száma	R.1 ^{PR} A teljesítmény javítása ismeretek és innováció révén: A fenntartható gazdasági, társadalmi, környezeti, éghajlattal és az erőforrások hatékonyságával kapcsolatos teljesítmény javítása érdekében tanácsadásban részesülő, illetve képzésben, ismeretcsereben vagy az európai innovációs partnerség KAP által támogatott operatív csoportjaiban részt vevő személyek száma	személyek száma	-	-	-	-	-	-	-
Termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok száma	R.10 ^{PR} Az ellátási lánc szervezettségének javítása: A KAP keretében támogatott termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok aránya	gazdaságok száma	-	-	-	-	-	-	-
Kiépített megújuló energiatermelő kapacitás	R.15 A mezőgazdaságból, erdőszetből, valamint egyéb megújuló forrásokból származó megújuló energia: Támogatott beruházások a megújulóenergia-termelés kapacitásbővítésébe, a biomassza-alapú energiák termelését is beleértve (kW)	kilowatt	-	-	-	-	-	-	-

	Napelemes fejlesztések		-	-	-	-	-	-	-
	Biomassza		-	-	-	-	-	-	-
	Egyéb		-	-	-	-	-	-	-
Új munkahelyek száma	R.37 Növekedés és munkahelyteremtés a vidéki térségekben: KAP-projektek keretében támogatott új munkahelyek (önfoglalkoztatás is, de a projekt kiépítéséhez szükséges munka nem)	teljes munkaidős egyenérték	-	-	1	2	3	3	4
A KAP támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok száma	R.39 A vidéki gazdaság fejlesztése: A KAP keretében nyújtott támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok, köztük a biomassza alapú gazdaságok száma	gazdaságok száma	-	-	1	2	3	4	4
A támogatott „okos falu” stratégiák száma	R.40 A vidéki gazdaság okos átmenete: A támogatott „okos falu” stratégiák száma	„okos falu” stratégiák száma	-	-	-	-	-	-	-
A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság száma	R.41 ^{PR} Összeköttetés teremtése Európa vidéki térségei között: A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához a KAP- támogatásnak köszönhetően jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság aránya	fő	-	-	-	-	-	-	-
Rendezvényeken résztvevők száma + felzárkóztatási projektek érintettjeinek száma	R.42 A társadalmi befogadás előmozdítása: A társadalmi befogadást célzó, támogatásban részesülő projektekkal érintett személyek száma	fő	-	-	200	240	340	490	550
Beszerzett eszközök száma	A projekt keretében beszerezett eszközök száma	db	-	-	5	5	10	5	5
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	db	-	-	3	4	5	5	3
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	db	-	-	3	2	3	3	3

Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	db	-	-	3	3	3	3	3
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósult rendezvények száma	db	-	-	4	4	3	2	2

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.	Helyi vállalkozások fejlesztésének támogatása	-	30	30	30	13	103	45
2.	Civil szervezetek szakmai programjainak, működésének támogatása	-	20	30	30	15	95	22
3.	Települési, Nemzetiségi Önkormányzatok infrastrukturális fejlesztései, turisztikai szolgáltatások fejlesztése, eszközbeszerzés	-	60	60	60	10	190	24
4.	Saját projekt	-	-	40	-	-	40	9
	Összesen		110	160	120	38	428	100%

b) A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek	-	31.470	31.470	31.470	31.469	125.879
Animációs költségek	-	0.5	0.5	0.5	0.5	2
Egyéb tervezett bevételek	-	-	-	-	-	-
Összesen	-	31.969.875	31.969.875	31.969.875	31.969.875	127.879.500

Melléletek

1. számú melléklet: A HACS összetételének részletes bemutatása

A HACS összetétele

- elnökség:

Az egyesület ügyintéző és képviseleti szerve az elnökség.

Az elnökség 7 tagú, 2 tisztségviselő (elnök és elnökhelyettes) és 5 tagból áll.

- tagság
- Munkaszervezet
- Helyi Bíráló Bizottság

a) A HACS tervezett munkaszervezeti felépítésének bemutatása (személyek, feladatok, helyszín stb.)

Munkaszervezet: A munkaszervezet munkaviszonnyal rendelkező dolgozót foglalkoztat, az alábbi munka-és feladatkörökben:

munkaszervezet-vezető – munkaszervezet vezetésével és a szakmai munkával összefüggő valamennyi feladat szakmai és operatív szintű irányítása, koordináció, projektmenedzsment, pályázatkezelés.

pályázati referens – ügyfélkapcsolatok, kommunikációs és adminisztrációs feladatok ellátása, pályázatkezelés.

adminisztratív munkatárs – adminisztrációs feladatok ellátása

A Munkaszervezet az Egyesület ügyviteli, adminisztratív szervezete, az Egyesület tevékenységét segítő iroda. Szervezeti felépítése, feladatai, létszáma az Egyesület tevékenységeihez igazodóan változhat, amely a Szervezeti és Működési Szabályzatban kerül meghatározásra. A Munkaszervezet munkáját az iroda vezetőjeként a Munkaszervezet vezető irányítja. A Munkaszervezet vezetőjét az Elnökség választja meg. A Munkaszervezet tagjai tevékenységüket munkaviszony vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében látják el. Az Egyesület a központi rendelet alapján benyújtott kérelmek értékeléséhez, az értékelés és döntés előkészítés érdekében végzendő feladatokat a munkaszervezet útján végzi el. A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is (HACS munkaszervezet, HACS elnökség);

- A hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget (HACS munkaszervezet, HACS elnökség)
- A pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösség vezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének mérlegelése, pályázati felhívások

vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával (HACS munkaszervezet, HACS elnökség)

- Támogatási kérelmek befogadása és értékelése (HACS munkaszervezet)

- Pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából (HACS munkaszervezet, HACS elnökség)

- A közösség vezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoring tevékenysége és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása (HACS munkaszervezet).

b) A működés fizikai feltételeinek rendelkezésre állását és a fenntartás biztosítását is be kell mutatni.

Az egyesület irodája Gyulán, mint járási székhelyen, az akcióterület közigazgatási, oktatási, közlekedési központjának frekvenciált, jól megközelíthető településén működik. Az iroda már évek óta az egyesület adminisztrációs tevékenységeinek a helyszíne. Alkalmas az ügyfélszolgálati, konzultációs tevékenységek, valamint tárgyalások lebonyolítására. Az épületben lehetőség van fórumok megtartására is. Az iroda bútorozott, internet, telefonos elérhetőség adott az ingatlanban. Az egyesület a feladat elvégzéséhez szükséges irodai berendezésekkel, számítógépek, telefonok, projektor, vetítővászon, fényképezőgép, másoló, nyomtató, scanner rendelkezik. Az Egyesület saját weboldallal rendelkezik, mely a <http://www.napkorleader.hu> internetes címen érhető el.

A HACS szervezeti felépítése, szerepek és eljárások: Ebben a részben a HACS szervezeti felépítésének bemutatását javasolt összekötni a működés hogyanjának leírásával: az egyes szervezeti egységek összetételének (kapacitások, készségek, reprezentativitás stb.), feladatainak és az irányítás és munkavégzés módjának együttes kifejtésével az alábbi szerkezetben:

- HACS szervezeti felépítése (az egységek megnevezése, humán kapacitás, összetétele, feladat és felelősségi körei, jogosítványai), a HACS tagsága (mellékletben) és az esetleges munkacsoportok, szervezeti alegységek (amennyiben vannak) bemutatása (összetétel, feladat),

- hogyan válhat valaki taggá, hogyan történik a szervezeti egységek kialakítása, a személyek kiválasztása,

Az Egyesület tagja lehet minden olyan természetes személy vagy jogi személy, akik, illetve amelyek lakcíme, székhelye vagy telephelye a LEADER HACS illetékességi területén belül van, egyetértenek az Egyesület céljaival, azok megvalósítása érdekében tevékeny közreműködésre vállalnak kötelezettséget, megismerik és magukra nézve kötelezőnek fogadják el az Egyesület Alapszabályának rendelkezéseit, vállalják a tagdíj fizetését és a kérelmükhöz csatolják az Egyesület két tagjának ajánlását. Az Egyesületnek pártoló tagjai is lehetnek, akik az Egyesület Közgyűlésén tanácskozási joggal részt vehetnek és az Egyesület szolgáltatásaiból részesülhetnek. A pártolótag felvételéről az Elnökség dönt. Az Egyesületi illetékességi területének településeiről az üzleti szféra, a civil szféra és a közsféra képviselői szabadon csatlakozhatnak, a fentiek figyelembevételével. Az egyesülethez történő csatlakozás önkéntes.

- a HACS tagokkal kapcsolatos alapelvárások,
  - az Egyesület Alapszabályában meghatározott kötelezettségek teljesítése
  - az Egyesület Alapszabályában meghatározott céljai megvalósításának támogatása és tartózkodás minden olyan magatartástól, amely az Alapszabályban meghatározott célok megvalósítását, az Egyesület tevékenységét veszélyezteti,
  - tagdíjfizetés

- bármilyen hozzájárulás, amellyel a tagok, vagy egyéb partnerek segíthetik a HACS munkáját (ha van ilyen).

A HACS által javasolt döntéshozási alapelvek bemutatásánál térjenek ki arra, hogy kik vesznek részt, milyen jogosultsággal, feladattal és felelősségi körrel milyen típusú döntésben? A HFS e fejezetének tartalmaznia kell a térségi animációra és a projekt fejlesztésre vonatkozó szervezeti és működési elképzeléseket és az erre alkalmas és rendelkezésre álló humán erőforrás bemutatását.

Az értékelés/kiválasztás folyamatának bemutatása:

- a folyamat szakaszainak bemutatása, milyen módon, milyen gyakorisággal tervezik a pályázatok értékelését (folyamatos pályáztatást és szakaszos értékelést feltételezve);
szakaszos elbírálással
- kik vesznek részt a folyamat egyes szakaszaiban, mi a feladatuk és a felelősségük. Sokhelyütt ún. szelektációs vagy értékelési bizottságok végzik a projektek értékelését. Ebben az esetben ezt jelezni kell a HFS-ben és be kell mutatni a működés szabályait,
munkaszervezet tagjai
- a döntéshozás módjának bemutatása (súlyozásos pontozás, konszenzus, szavazás, ezek variációi, határozatképesség feltétele stb.);
súlyozásos pontozás
- a kiválasztás szempontrendszerének bemutatása.
tartalmi értékelési szempontok

3.számú melléklet: hivatkozott források

- <https://www.ksh.hu/apps/hntr.main>
- http://www.bekesmegye.hu/wp-content/uploads/2021/07/Bekes_Megye_Integralt_Teruleti_Programja_2021-2027_v10.pdf
- <https://www.teir.hu/leader>